

**ტარიელ ფუტკარაძის ღვაწლი
საქართველოს ენობრივი პოლიტიკის დაგეგმვაში
„ევროპულ ენათა ქართიანთან“ მიმართებით**

მერაბ გვაზავა

ლიტერატურათმცოდნე
საქართველო, ქუთაისი

ტარიელ ფუტკარაძის მრავალმხრივი მოღვაწეობიდან გამოვყოფდი მის დიდ დამსახურებას „რეგიონული ან უმცირესობის ენების ევროპული ქარტიის“ შესახებ სახელმწიფოებრივად უმნიშვნელოვანესი კონცეფციის შემუშავებაში.

ქარტიის ტექსტი ევროსაბჭომ გამოაქვეყნა სტრასბურგში 1992 წელს. 1999 წლის აპრილში საქართველო გახდა ევროსაბჭოს წევრი. ჩვენმა ქვეყანამ აიღო ვალდებულება, ერთი წლის განმავლობაში მოეხდინა ქარტიის რატიფიცირება. დოკუმენტის ღრმა და საგულდაგულო ანალიზის შედეგად ტარიელ ფუტკარაძე მივიდა დასკვნამდე, რომ სახელმწიფოებრივ დონეზე ზერელე და წინდაუხედავ გადაწყვეტილებას (რაც სულაც არ გახლდათ გამორიცხული) აუცილებლად მოჰყვებოდა კატასტროფული შედეგები ქვეყნისათვის. მან თავის უპირველეს მოვალეობად ჩათვალა დამდგარიყო იქ, სადაც ყველაზე მეტად სჭირდებოდა ქვეყანას. მდგომარეობას ართულებდა ქართველ ენათმეცნიერთა არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება პრობლემისადმი. ცოტა იქნება აღნიშვნა, რომ ტ. ფუტკარაძემ, როგორც იტყვიან, მიკროსკოპის ქვეშ გაატარა ქარტიის ტექსტი; საკმარისია გავიხსენოთ სკანდალური შემთხვევა, როცა მან ქარტიის ძირითად ტექსტში აღმოაჩინა ფაქტობრივი უზუსტობა და ამის შესახებ დაუყოვნებლივ აცნობა ევროსაბჭოს სამდივნოს. პასუხი ამგვარი გახლდათ: დიახ, ბატონო ტარიელ, ჩვენდა გასაოცრად, თქვენ აბსოლუტურად სწორი ბრძანდებით. დიდი მადლობა, რომ დაგვეხმარეთ შეცდომის პოვნასა და გასწორებაში. ევროსაბჭოს სამდივნომ ტარიელ ფუტკარაძეს დაუყოვნებლივ შესთავაზა ყოფილიყო მათი წარმომადგენელი ამიერკავკასიაში როგორც ექსპერტი, რაზეც ტარიელმა უარით უპასუხა.

მე ვესწრებოდი კონფერენციას რონდელის ცენტრში, რომელიც ევროსაბჭოს ინიციატივით ჩატარდა და ეძღვნებოდა ევროპული ქარტიის ცალკეულ მოთხოვნებს საქართველოსთან მიმართებით. კონფერენციას უძღვებოდნენ ევროსაბჭოს ლინგვისტ-ექსპერტები. მათი მოთხოვნა იყო ხელისუფლებას დაეჩქარებინა რატიფიკაციის პროცესი

ჩვენი სახელმწიფოებრიობის დამაზიანებელი ფორმით. საკუთარი თვალთ ვნახე თავჩაღუნული ევროპელი ექსპერტები, რომლებიც ვერაფერს უპირისპირებდნენ ტარიელ ფუტკარაძისა და რეზო შეროზიას არგუმენტებს.

ტარიელ ფუტკარაძე იყენებდა ნებისმიერ ტრიბუნას, მათ შორის საპარლამენტოსაც, გამოდიოდა სხვადასხვა ტელევიზიებით, აწყობდა საჯარო ლექციებს, კითხულობდა მოხსენებებს სამეცნიერო კონფერენციებზე, წერდა და გამოსცემდა წერილებსა და წიგნებს, დიდი ტაქტითა და ღრმა კომპეტენციით განუმარტავდა ოპონენტებს (რომლებიც არასოდეს შემოჰკლებია) პრობლემის არსს. რატომ ანიჭებდა იგი ასეთ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ევროპულ ქარტიას?!

საზოგადოდ, ტ. ფუტკარაძე მიიჩნევდა, რომ ეს იყო უაღრესად საჭირო, მნიშვნელოვანი და სრულყოფილი დოკუმენტი ერთადერთი აუცილებელი დათქმით: იგი სწორად უნდა გაგვეგო და დანიშნულებისამებრ გამოგვეყენებინა. მეორე მხრივ, გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში, მას შეეძლო უმძლავრესი დეტონატორის ფუნქცია შეესრულებინა და სახელმწიფოს დემონტაჟი გამოეწვია. სწორედ ამ რისკებისა და საფრთხეების გათვალისწინებით მისი რატიფიკაციისაგან დღემდე თავს იკავებენ დიდი და ძლიერი სახელმწიფოები: საფრანგეთი, იტალია, თურქეთი, პოლონეთი და სხვა.

ტარიელ ფუტკარაძეს, როგორც ჭეშმარიტ პატრიოტსა და მამულიშვილს, არ შეეძლო გულხელდაკრეფილი დალოდებოდა მოვლენების განვითარებას. მან საკუთარ თავზე აიღო პრობლემა, რომელიც არსებითად მას არ ეხებოდა და მხოლოდ სახელმწიფოს კომპეტენცია გახლდათ, რათა გამოერიცხა ყოველგვარი შემთხვევითობა, აცნობიერებდა რა ხელისუფლების ზერელე დამოკიდებულებას ეგზისტენციალური პრობლემისადმი, შეიმუშავა და საჯარო სივრცეში დააფიქსირა სრულყოფილი კონცეფცია ევროპულ ქარტიასთან დაკავშირებით, რომელიც რისკებს გამორიცხავდა.

რომელმა ხელისუფლებამაც არ უნდა გადაწყვიტოს ევროპული ქარტიის რატიფიცირება, იგი გვერდს ვერ აუვლის ტარიელ ფუტკარაძის მუხლჩაუხრელი შრომისა და ბრძოლის შედეგს, რომელიც მის სამშობლოს სასიკვდილო საფრთხეს არიდებს. ამ გმირობის საზღაურად ტარიელ ფუტკარაძემ მიიღო ცილისწამებისა და შეურაცხყოფის ნიაღვარი, რომელიც დღემდე გრძელდება.